

Підсумувавши бальні оцінки по десятих параметрах, бачимо що Дрогобицький (35 балів) та Сколівський (34 бали) райони мають найкращі кліматичні ресурси для потреб рекреації та туризму, а найнесприятливішим є Старосамбірський (27 балів) район (рис. 2). Однак існує певна відмінність за періодами, так найсприятливіші рекреаційні кліматичні ресурси теплого періоду мають Стрийський (17 балів) та Дрогобицький (16 балів) райони, а для холодного періоду, тобто зимових видів відпочинку найбільш придатними є Сколівський (26 балів) та Турківський (23 бали) райони.

В результаті проведеного дослідження можна констатувати таке:

– радіаційні та циркуляційні цикли і рельєф гірських районів формують помірноконтинентальний клімат. Тут панує не спекотне літо, м'яка зима, тепла осінь, тобто мезоклімат львівської частини Східних Бескидів надає всі можливості для проведення різних відпочинкових заходів.

– найсприятливішими середніми температурами характеризуються Стрийський та Дрогобицький райони, найнесприятливішими – Турківський. Найпривабливіші умови для рекреаційно-туристичної діяльності в аспекті опадів – у Дрогобицькому та Старосамбірському районах. За показником хмарності найсприятливіші умови - в Старосамбірському, Дрогобицькому та Стрийському районах; за вітровим режимом - Дрогобицькому та Сколівському; за сніговим покривом - Турківський та Сколівський райони.

– із складеної нами картосхеми бальної оцінки за десятима параметрами, видно що Дрогобицький та Сколівський райони характеризуються оптимальними кліматичними ресурсами для потреб рекреації та туризму, несприятливим є Старосамбірський район.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Агрокліматичний довідник по південних районах Львівської області. – К. : Держсільгоспвидав УРСР, 1959. – 83 с.
2. Андрианов М. С. Клімат / Андрианов М. С. // Природа Українських Карпат. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1968. – С. 87–101
3. Гнатів П. С. Кліматичні ресурси лісо вирощування, агрокультури та рекреації у гірській Львівщині / П. С. Гнатів, Н. Я. Лопотич // Лісове і садово-паркове господарство. – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2014. - №4. – 13с.
4. Крок Б. А. Радиационный и тепловой режимы // Биогеоценотический покров Бескид и его динамические тенденции. – К. : Наук. думка, 1983. – С. 104–126.
5. Природа Львівської області / [за ред. проф. К. І. Геренчука]. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1972. – 150 с.
6. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. В. Фоменко. - Івано-Франківськ : Галиц. акад., 2011. – 297с.
7. Атлас Львівської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geoknigi.com/view_map.php?id=28
8. Екологічний атлас Львівщини – Клімат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ekologia.lviv.ua/file/stan_nps/atlas/atlas_2007.pdf
9. Український гідрометеорологічний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://meteo.gov.ua/ua/33345/climate/climate_stations/
10. МЕТЕОPOST: Архив погоды. Статистика погоды. Климат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meteopost.com/weather/archive/>

Тавс Н.

Науковий керівник – проф. Заставецька О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПАЛОМНИЦЬКОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Актуальність дослідження. Одним з найстабільніших з туристичних ресурсів на Тернопільщині, є релігійно-паломницький ресурс. Більше того, цей ресурс постійно розвиватиметься, незалежно від кліматично-погодних умов і від політико-економічної кон'юнктури.

В усьому християнському світі відомі духовно-релігійні центри, розташовані на Тернопільщині – ушавлена Свято-Успенська Почаївська лавра, належить до найбільших православних святинь світу та Марійський духовний комплекс у Зарваниці, який для греко-

католиків усього світу взагалі є однією з найголовніших святинь. До речі, цей комплекс визнаний кращим архітектурним об'єктом в Україні за 2004 рік.

Область давно стала маленьким Єрусалимом для паломників різних конфесій. Щороку мільйони віруючих з усієї України та багатьох країн світу прибувають до Тернопільської області.

Мета роботи полягає в тому, щоб на основі доступної літератури проаналізувати та з'ясувати основні риси паломницького туризму Тернопільської області.

Стан вивчення проблеми. Дослідженням проблем становлення та розвитку паломницького туризму, як окремого виду туризму у західному регіоні України, займаються такі вчені в сфері туризму: В. Іванунік, Т. Божук, Т. Христов, О. Бейдик. На сучасному етапі вчені здійснюють бальну оцінку сакральних об'єктів на території Західної України, зокрема, Т. Божук здійснила оцінку релігійних храмів у Львівській області.

Виклад основного матеріалу. Вражаючим є релігійно-паломницький ресурс Тернопільського краю, який дозволяє розвивати на його території сакральний туризм, як пізнавальний, так і паломницький. Тут є великі паломницькі центри: Свято-Успенська Почаївська Лавра – ставропігійний чоловічий монастир Української Православної Церкви, знаходиться по вул. Воз'єднання, 8 в м. Почаїв Кременецького району; Марійський духовний центр Зарваницької Матері Божої – Української Греко-Католицької Церкви, який знаходиться в с. Зарваниця Тереховлянського району; чоловічий монастир святого Теодора Студита Української Греко-Католицької церкви, який знаходиться в с. Колодіївка Підволочиського району; Свято-Богоявленський жіночий монастир Української Православної Церкви, який знаходиться по вул. Дубенська, 2 в м. Кременець; Свято-Духівський Скит – чоловічий монастир Української Православної Церкви, який знаходиться по вул. Шкільна, 36 в м. Почаїв Кременецького району; чоловічий монастир святого Івана Хрестителя провінції Найсвятішого Спасителя чину святого Василя Великого Української Греко-Католицької Церкви, який знаходиться в с. Краснопуца Урманської сільради Бережанського району [8].

Щорічно Почаївську лавру відвідує понад 250 тисяч паломників, а Зарваницю – понад 140 тисяч, оскільки ці центри є всесвітньо відомими.

Історія Почаївської лаври бере початок з XIII ст., коли на пагорбі, в печерних церквах жили монахи. Славне місце народними переказами: про появу на горі Матері Божої, яка залишила слід стопи на камені, що зберігся дотепер. Сьогоднішній православний комплекс складається з Успенського собору (XVIII ст.), побудованого в стилі рококо за планами Яна Готфріда Гофмана, з чудотворним образом Матері Божої; Троїцького собору (початок XX ст.); Архієрейського будинку та дзвіниці (XIX ст.); Всіхсвятська церква (XVIII ст.) на монаршому цвинтарі. Титул Лаври монастир офіційно отримав 1833 року від російського царя Миколи I і став одним із найвідоміших місць паломництва православного світу.

За легендою, монастир заснували ченці Києво-Печерського монастиря, які втекли від нападу татар в 1240 році. Вперше згадується в 1527 році.

До найбільших реліквій Свято-Успенської Почаївської Лаври належать: слід стопи Матері Божої на камені, де б'є цілюще джерело, чудотворна ікона Матері Божої Почаївської та святі мощі першого ігумена монастиря Іова Заліза (XVII ст.) [2].

Зарваниця – головний духовний центр Української греко-католицької церкви. Мальовнича горбиста місцевість по обидва берега річки Стрипи, легенди про яку починаються з XIII ст. Саме до цього часу відносять і появу чудотворного образу Матері Божої Зарваницької, який довгі століття був оберегом життя і духовності народу і окремих людей. Саме перед цим образом, у столиці України – місті Києві, під час візиту до України зносив свої молитви Папа Римський – Іоанн Павло II. Зазнавши в радянський час руйнації культових споруд, Зарваниця зараз оновлюється, відбудовуються знищені споруди. Незвичайної краси додає обличчю Зарваниці новозбудований Собор. Щороку сотні тисяч прочан зі всього світу приїжджають і приходять до Зарваницького чудотворного образу і джерела.

На території с. Зарваниця Тереховлянського району розташований Маріїнський духовний центр – храмовий комплекс, відкритий у 2000 році в присутності 500 тисяч прочан із всього світу. Чудотворна ікона Зарваницької Матері Божої ще у 1867 році отримала статус відпустового значення. Відтак, щорічно сотні тисяч прочан із всього світу здійснюють

паломництво до Зарваниці. З 2001 року в Зарваниці проводиться молодіжний фестиваль духовної пісні «Відлуння». Свого часу Зарваницю відвідували митрополит Андрей Шептицький та патріарх УГКЦ Йосип Сліпий.

За легендою, зарваницька земля освячена Матір'ю Божою, яка вказала ченцеві місце, де зараз знаходиться одна з найбільших святинь української землі.

Чудотворна ікона Зарваницької Матері Божої належить до найдавніших в Україні. Вона дійшла до наших днів із далекого XII ст. У часи більшовицьких гонінь на греко-католицьку церкву ікону переховували в себе місцеві жителі. З 1988 року вона повернулася на своє звичайне місце – до парафіяльного храму Святої Трійці.

Зарваницькі святині неодноразово руйнували вороги. Але найбільше постраждала Зарваниця у XX ст. Тоталітарна система знищила місцевий монастир, дерев'яну церкву, каплицю біля цілющого джерела. Але ніщо не могло зупинити потоку прочан. У лісі й по хатах, а потім у катакомбних церквах аж до перебудови проводилися підпільні богослужіння [4].

У серпні 1995 року Божого у місті Івано-Франківську, з благословення Кир Софрона Дмитерка, Ординарія Івано-Франківської єпархії, започатковано молоду монашу спільноту. Монаша спільнота розпочала існувати у першій половині серпня 1995 року Божого, у м. Івано-Франківську. Засновник – єромонах Григорій Планчак. Влітку 1996 року отець Григорій з братією розпочав нове життя у Монастирі св. Теодора у с. Колодіївці. У липні 1996 року Божого, за благословенням Кир Любомира Гузара (тоді Екзарха Києво-Вишгородського), монаша спільнота братів поселилася у новозбудованому монастирі св. Теодора, у с. Колодіївка. У молода спільнота продовжила духовно та організаційно формуватися. З травня 1997 року Архимандрит Кир Любомир Гузар видав грамоту, якою єромонаха Григорія Планчака було затверджено Ігуменом Монастиря святого Теодора Студита та надано йому усі права намісника згідно з Типіконом монахів студійського уставу. Монаша спільнота швидко зростала, як духовно, так і чисельно, що дало можливість поступово засновувати інші монастирі. Таким чином, у листопаді 1997 року Божого було посвячено камінь під будову монастиря, у с. Посіч. У травні 1999 року Божого на прохання Кир Корнилія Пасічного, єпископа Торонтського, був заснований монастир в Оранжвіллі (Канада), який існував три роки. У червні 2001 року Божого заснований монастир св. Духа у с. Долина, Тербовлянського району. Також у 1997 році Божому, під духовним проводом отця Григорія, було створено жіночий Святовведенський монастир у смт. Великі Бірки [7].

Свято-Богоявленський жіночий монастир Української Православної Церкви заснували у 1633 році українські шляхтичі Лаврентій Древинський і Данило Єло-Малинський за привілеєм короля Владислава IV Вази як православний чоловічий монастир. За «благословенною грамотою» Петра Могили (1636) підпорядковувався Вселенському Патріархові та його Екзарху — Київському митрополитові.

При Богоявленському монастирі діяли братство, школа (працювала за навчальним планом Києво-Могилянської колегії), друкарня й шпиталь.

Із видань друкарні найбільше відома так звана «Кременецька Граматика» (1638).

У першій чверті XVIII ст. Богоявленський монастир визнав унію з Римом і увійшов у чин св. Василя Великого.

У 1807 році за указом російського імператора Олександра I отці Василяни віддали територію свого монастиря з усіма будівлями Волинській гімназії (колишнього колегіуму) і перейшли в будівлі реформатського монастиря. У 1839 році Богоявленський монастир припинив існування, а в 1865 році – відновлений як однойменний православний чоловічий монастир РПЦ.

У Богоявленському монастирі була резиденція вікарного єпископа Волинської єпархії (1873–1922 роки, 1924–1934 роки з перервами), якого титулували Острозьким, а від 1902 року – Кременецьким, правлячого Волинського і Кременецького архієпископа (1922–1923 роки, 1934–1941 роки), глави так званої Автономної Православної Церкви в Україні (1941–1943 роки).

У 1953 році Богоявленський монастир реорганізований у жіночий, а в 1959 році – ліквідований, у 1990 році – відновив діяльність як православний жіночий монастир РПЦ. Належить до Тернопільської єпархії УПЦ (МП) [1].

Саме з монастиря-скиту починається історія Почаєва як чудотворного місця. Саме тут почали відбуватися дивні діяння, і тут оселилися перші почаївські ченці.

А почалося все восени далекого 1197 року. Тоді місцеві мисливці вперше побачили тут образ оленя, який незабаром зник, залишивши за собою вогненний слід в небі. Наступною весною місцевий феодал Іоан Туркул бачив на скит-горі образ Богородиці, що стоїть в полум'ї. Про це Туркул і розповів у 1213 році афонському ченцеві Мефодію, що проїздив поблизу його маєтку. Той відповів, що знає про незвичайний випадок з Іоаном, і велів зробити паломництво в грецькі монастирі. Туркул послухався ченця і через два роки відправився в подорож, але по дорозі важко захворів. Молячись про одужання, мандрівник пообіцяв у разі свого зцілення побудувати храм. Туркул видужав, знайшов в Афоні Мефодія і повернувся разом з ним у свої землі на скит-гору. Чотири дні був в самоті на горі Мефодій, і всі чотири дні він бачив образ Богородиці, що витікав з полум'я. З чого зробив висновок, що ці гори завжди будуть під заступництвом Божої Матері.

Так 29 серпня 1219 року на скит-горі був закладений монастир, який швидко став шанобливим місцевими жителями. Багато хто приходив сюди в гості і залишався тут до самої смерті. А преподобний Мефодій прожив в монастирі до 137 років [6].

Заснований 1664 року монахами Варламом і Теодозієм з дозволу та благословення львівського владики, єпископа Атанасія Желиборського. Землю (1000 моргів) у селі Краснопуща надав і був фундатором монастиря та церкви коронний хорунжий Ян Собескі (Собеський, майбутній король Ян III). У XVIII ст. мав осередки у Лісниках (Монастирок; біля Бережан) та у с. Підгороддя (тепер – Рогатинський район). Підтримував зв'язки з монастирями в Уневі, Крехові. У різні часи належав до Поморянського, Нараївського, Зборівського деканатів УГКЦ. Провадив зразкове багатогалузеве господарство, мав близько 200 моргів лісму, поле, сад, велику пасіку, штучний зарибнений ставок, водяний млин. Перед Другою світовою війною все господарство було відбудоване [5].

Монастирські будівлі перебудовані у 1756 році (стали мурованими). Український церковний маляр і різьбар Січинський Теодосій (ігумен василіянського монастиря в с. Виспі біля Бібрки) брав участь у виготовленні іконостасу у церкві монастиря.

З XIX ст. Краснопущанський монастир був відомий як один із релігійних центрів краю. До 1947 року щорічно 7 липня тут відбувалися відпусти.

У 1946 році був відібраний радянською владою у василіян. Спочатку слугував геріатричним будинком, з 1979 року – психоневрологічний інтернат. Внутрішній простір монастирського храму розділили на 2 поверхи: на першому була їдальня, на другому – клуб для підопічних, у святині, замість вівтаря – кухня. У 1993 році храм та частину монастиря повернули у власність ЧСВВ. У 1998 році сесія Бережанської райради передала решту будівлі, господарські приміщення у власність ЧСВВ. Бережанський психоневрологічний будинок-інтернат оскаржив у суді це рішення в грудні 2000 року арбітражний суд Тернопільської області видав постанову, якою було скасовано рішення Бережанської райради. Василіяни зараз мають у власності храм (ліве крило будівлі), частину монастиря (праве крило) [3].

Як бачимо, сакральний-туристичний потенціал області є надзвичайно багатим. Отже, сакральний туризм на її території може стати однією із пріоритетних галузей.

Висновок. Паломницький туризм на території Тернопільської області має великі перспективи для свого розвитку, основою якого є наявність потужного релігійного потенціалу на території області. Передусім, це всесвітньо відомі центри паломництва у Зарваниці та Почаєві, які приваблюють щорічно десятки тисяч паломників. Це, у свою чергу, дозволяє збільшити кількість фінансових надходжень у місцеві бюджети.

Розвиток сакрального туризму у Тернопільській області дозволить покращити соціально-економічне становище населення, що є актуальним в умовах економічно-політичної кризи у державі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. В.Собчук. Кременецькі монастирі // Тернопільський енциклопедичний словник / редкол.: Г. Яворський та ін. — Тернопіль: видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004–2010. — Т. 1–4. — ISBN 966-528-199-2. — Т. 2: К-О. — 2005. — 706 с.

2. Ричков П. Почаївська Свято-Успенська лавра: монографія/ Петро Ричков, Віктор Луц., - К.: Техніка, 2000. - 136 с.
3. Софія Ліневська. Політ над в'язницею духу // газета «Вільне життя», № 83 (15507) від 16 жовтня 2013 р., (середа).— С. 7
4. Храми України: альбом = Churches of Ukraine: Альбом/ Переднє слово Павла Загребельного,; Вступ. ст., комент. та упор. Леоніда Прибеги,; Пер. англ. мовою Олени Подшибіткіної, - К.: Мистецтво, 2000. - 295 с.
5. Я. Павлів, Р. Тринько. Краснопушанський монастир оо. Василян (1664–1947) // Тернопільський енциклопедичний словник / редкол.: Г. Яворський та ін. — Тернопіль: видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004–2010. — Т. 1–4. — ISBN 966-528-199-2. — Т. 2: К-О. — 2005. — 706 с.— С. 220
6. <http://bucha-rada.gov.ua/?p=1008>
7. http://www.irp.te.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=324:2009-11-04-11-59-42&catid=87:2009-10-29-10-04-09
8. <http://www.ternotour.com.ua/sakralni>